

II

Fusese o vară a glicinei. Amurgul era încărcat de floare și de mirosul țigării de foi a tatălui său pe când ședeau pe veranda din față după masa de seară, așteptând să se facă vremea pentru Quentin să pornească, în timp ce pe deasupra peluzei în pantă, neîngrijite, licuricii zvâcneau de sub verandă și zburau într-o dulce neorânduială – mirosul, mireasma pe care cinci luni mai târziu scrisoarea domnului Compson avea s-o aducă din Mississippi, prin îndelunga și oțelita iarnă a Noii Anglii înzăpezite, până în camera de studiu a lui Quentin de la Harvard. Era o zi petrecută în ascultare – ascultând, auzind în 1909 mai ales ceea ce știa, pentru că se născuse în aerul acesta și respira același aer în care răsunaseră clopotele bisericii în acea dimineată de duminică din 1833 (și, duminicile, mai auzea chiar unul din cele trei clopote în aceeași clopotniță

pe unde urmașii acelorași porumbei zburătăceau și gungureauau sau dădeau ocol în zboruri întretăiate ca niște pete line, fluide, de vopsea pe cerul diafan de vară); – o duminică dimineață din iunie când clopotele răsunau calm, dar imperativ și cam discordant – sunetele concordând, dar nu în aceeași tonalitate –, cu doamnele și copiii, și servitorii negri care cărau umbrele de soare și apărătoarele de muște, și chiar cu câțiva bărbați (doamnele înaintând în crinoline prin postavul costumașelor băiețeilor și dantelăria pantalonașilor fetițelor, în fustele de pe vremurile când doamnele nu mergeau, ci pluteau), când ceilalți bărbați, așezați cu picioarele pe balustrada verandei de la Holston House, și-au ridicat ochii – și iată, în fața lor era străinul. Traversase aproape pe jumătate piața când l-au văzut, pe un cal roib istovit, omul ca și animalul aparent iscați din senin și coborâți în soarele luminos al sărbătorii văratice în trap cam obosit – chipul și calul pe care nimeni nu-i mai văzuse până atunci, cu numele pe care nimeni nu-l mai auzise niciodată, și ale cărui origine și țeluri unii dintre ei n-aveau să le afle niciodată. Astfel că în următoarele patru săptămâni (Jeffersonul era pe vremea aceea un sat: Holston House, tribunalul, șase prăvălii, un fierar și un grajd

de închiriat trăsură, o cârciumă frecventată de vizitii și negustori ambulanti, trei biserici și poate vreo treizeci de locuințe) numele străinului circulase de la unul la altul prin locurile de afaceri sau de distracție și prin locuințele lor într-o continuă strofă cu antistrofa ei: Sutpen. Sutpen. Sutpen. Sutpen.

Asta fusese tot ceea ce avea să știe orașul despre el timp de aproape o lună. După toate aparențele, venise dinspre sud – un bărbat de vreo douăzeci și cinci de ani, așa cum orașul avea să afle mai târziu, pentru că la vremea aceea vârsta nu i-ar fi putut fi ghicită, întrucât arăta ca un om care fusese foarte bolnav. Nu un om care ar fi fost bolnav pașnic în patul lui și s-ar fi făcut bine ca să reînvete să se miște cu o uimire neîncrezătoare și nesigură într-o lume pe care se crezuse pe punctul s-o părăsească, ci ca un om trecut printr-o experiență de cuptor infernal, mai mult decât febra, ca un explorator, să zicem, pus în situația nu numai de a face față dificultăților normale ale drumului ales, ci copleșit de experiența adăugată și neprevăzută a febrei împotriva căreia luptase cu prețul unor enorme sacrificii nu atât fizice, cât mintale, singur și neajutorat și nu din dorința oarbă, instinctivă de a îndura și supraviețui, ci pentru a câștiga și a păstra și

a se putea bucura de răsplata materială pentru care acceptase condițiile inițiale. Un bărbat de statură înaltă, însă acum slăbit până aproape de emaciere, cu o bărbuță roșcată parcă falsă, deasupra căreia ochii spălăciți aveau un aer deopotrivă vizionar și atent, cruți și odihniți într-o față a cărei carne căpătase aspectul lutului de oale, ca și cum ar fi fost colorată de arșița unei sobe fie a sufletului, fie a mediului împrejmuitoare, mai adânc decât ar fi putut-o face doar soarele pe dedesubtul unei suprafețe opace ca a lutului smălțuit. Asta văzuseră ei, deși aveau să treacă ani până ce orașul avea să afle că era tot ce stăpânea el pe vremea aceea – calul puternic, istovit, hainele de pe sine și o bocceluță în șa de-abia de ajuns de mare ca să-i poată încăpea rufăria de schimb și briciul, plus cele două pistoale despre care domnișoara Coldfield îi povestise lui Quentin, cu plăselele tocite ca o coadă de sapă și pe care le folosea cu precizia unor ace de tricotat; mai târziu, bunicul lui Quentin îl văzuse dând ocol în galop unui copac și de la o depărtare de douăzeci de picioare ochind cu ambele gloanțe o carte de joc fixată de trunchiul arborelui. Închiriasse o cameră la Holston House, dar purta întotdeauna cheia la el și în fiecare dimineață își hrănea și înșeuă calul și pleca

înainte de răsăritul soarelui, spre ce destinație, orașul de asemenea nu reușise să afle, poate din cauză că făcuse demonstrația cu pistolul a treia zi după sosire. Astfel că trebuiseră să pună întrebări ca să afle atât cât se putea afla despre el, și asta neapărat serile, la cina de la Holston House, în sufragerie sau în holul pe care el trebuia să-l traverseze pentru a ajunge în camera sa unde se încuia de îndată ce termina de mâncat. Și barul dădea spre hol, și acolo era sau ar fi trebuit să fie locul în care să-l acosteze și unde să-l ia chiar la întrebări, numai că el nu intra niciodată la bar. Nu bea, le spusese. Nu le spusese că băuse pe vremuri și că acum se lăsase, nici că n-ar fi băut niciodată. Spusese doar că nu vrea să bea; și aveau să treacă ani de zile până când chiar bunicul lui Quentin (pe vremea aceea era tânăr; aveau să mai treacă ani până să ajungă generalul Compson) să afle că motivul pentru care Sutpen nu bea pe atunci era lipsa banilor cu care să-și plătească partea, sau cu care să întoarcă cinstea oferită; generalul Compson fusese cel dintâi care înțelesese că pe vremea aceea lui Sutpen îi lipseau nu numai banii pentru băutură și ospetie, dar și timpul și înclinația de a le practica; că la vremea aceea era pe de-a întregul sclavul nerăbdării sale

tainice și încrâncenate, al convingerii dobândite din oricare va fi fost acea experiență recentă – febra spiritului sau a trupului – că-i este necesară graba, senzația că timpul îi fuge de sub picioare, și care avea să-l hăituiască în următorii cinci ani – așa cum calculase generalul Compson, cam până cu vreo nouă luni înainte de a i se fi născut fiul.

Astfel că-l înhățau, îl încolțeau în hol între masa unde-și lua cina și ușa încuiată a camerei sale, pentru a-i da prilejul de a le spune cine era și de unde venea și ce avea de gând, la care el se trăgea treptat înapoi și fără să se oprească o clipă, până ajungea să se sprijine cu spatele de ceva – un stâlp, un perete –, și rămânea acolo fără să le spună absolut nimic, tot atât de amabil și de curtenitor ca un slujbaș de hotel. Tratase cu agentul indienilor Chickasaw, sau prin intermediul acestuia, astfel că așa se explică de ce înainte ca el să-l fi trezit pe notarul districtual în acea sâmbătă noapte ca să-i înregistreze titlul de proprietate în schimbul monedei de aur spaniole, orașul nu aflate că stăpânea acum ca proprietar o sută de mile pătrate într-una din regiunile cu cele mai bune pământuri virgine din fundul provinciei, deși chiar și știrea aceasta survenise prea târziu pentru că Sutpen însuși dispăruse,

încotro, nici de data aceasta nu ştia nimeni. Însă acum el stăpânea pământ printre ei şi unii dintre ei începuseră să bănuiască ceea ce generalul Compson părea că ştie sigur: că moneda spaniolă cu care plătise înregistrarea titlului de proprietate era ultima monedă de vreun fel pe care o mai avusese asupra lui. Astfel că acum erau siguri că plecase să aducă altele; mai mulţi chiar începuseră de pe atunci să creadă (şi chiar s-o spună sus şi tare, acum că el nu mai era de faţă) ceea ce viitoarea cumnată a lui Sutpen, care pe atunci nici nu se născuse, avea să-i povestească lui Quentin cu aproape optzeci de ani mai târziu: că el descoperise vreun mijloc practic, unic, de a-şi ascunde prăzile şi că se întorsese la ascunzătoare pentru a-şi umple iarăşi buzunarele, chiar dacă nu plecase călare şi înarmat cu cele două pistoale până la fluviu, unde erau vasele cu aburi pline de cartofori şi de neguţători de bumbac şi de sclavi ca să-şi reîmprospăteze conţinutul ascunzătorii. Cel puţin unii asta-şi spuneau între ei când, două luni mai târziu, revenise, tot pe neaşteptate şi însoţit acum de o căruţă cu coviltir condusă de un negru şi având pe bancheta vizitiului, alături de negru, un bărbat scund, cu un aer de resemnare alertă pe chipul posomorât, ridat, de latin, îmbrăcat